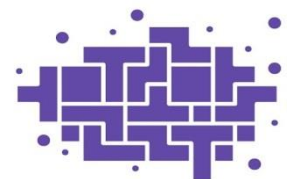

**81. Latvijas Universitātes
starptautiskā zinātniskā
konference 2023**

FLPP
FUNDAMENTĀLIE UN
LIETIŠĀ PĒTĪJUMU
PROJEKTI

LZP reģistrācijas numurs Nr. Izp-2019/1-0278

**Minējumi par populismu, dezinformāciju un
sazvērestībām Latvijas mediju publikācijās
14.Saeimas vēlēšanu periodā**

Ojārs Skudra
Mārtiņš Pričins
LU SZF

2023.gada 23.janvārī

Aktualitāte un konteksts

- Populisma, dezinformācijas un sazvērestību klātesamība pasaules un reģiona kontekstā.
- Latvijas demokrātiskā iekārta tiek uzskatīta par nestabilu (*flawed*) (Democracy Index 2021).
  - Demokrātiska politiskā kultūra ir kritiski svarīga leģitimitātei, demokrātijas noturīgam un sekmīgai funkcionēšanai.
- LR partiju sistēmas un valsts savīšanās, partiju valsts koncepcija
- Darba mērķis: izpētīt dezinformācijas, sazvērestību un populisma minējumus Latvijas mediju publikācijās 14.Saeimas vēlēšanu periodā.

Teorētiskais ietvars

- Sistēmteorijas aspekti (Donges & Jarren)
- Politiskais populisms (Ziegele, Niederelz)
- Politiskās subkultūras Baltijas valstīs (Duvold & Berglund)
- Dezinformācijas un sazvērestību teorētiskie aspekti (Gerson; Vogler, Schwaiger, Schneider)
- Eurobarometra, KANTAR un SKDS dati par Latvijas mediju sistēmas raksturojumu

Metodoloģija

Balstīta Klausa Mertena konstruktīvistiski-sistēmteorētiskajā perspektīvā un standartizētajā satura analīzē.

- Mediju (Diena, Sestdiena, Ir, MK-Latvija) tekstu analīze
  - Mediju satura laika periods: 2022.g. jūnijs-oktobris
- Socioloģiskā aptauja: 1621 respondents (2022.g. rudens)

Latvijas drukāto mediju auditorijas (KANTAR dati)

	2020.g. 12.VIII – 14.X				2021.g. 6.V – 3.IX				2022.g. 28.IV-5.IX			
	Vidējā auditorija		Kopējā auditorija		Vidējā auditorija		Kopējā auditorija		Vidējā auditorija		Kopējā auditorija	
	'000	%	'000	%	'000	%	'000	%	'000	%	'000	%
Ir	42	2,7	76	4,9	38	2,4	69	4,5	23	1,5	44	2,9
Sestdiena	38	2,4	74	4,8	41	2,7	75	4,8	31	2	54	3,5
Diena	36	2,3	86	5,5	39	2,5	79	5,2	26	1,7	56	3,6
Latvijas Avīze	37	2,4	86	5,6	38	2,5	83	5,4	24	1,5	57	3,7
MK Latvija (rus)	161	10,4	299	19,3	146	9,5	267	17,3	82	5,3	151	9,7

Galvenie rezultāti

Galvenie rezultāti (I)

- Termini «populisms», «dezinformācija» un «sazvērestība» ir reti minēti drukātajos medijos latviešu valodā.
- Žurnālisti terminu “populisms” lieto kā īpašvārdu.
  - Daiļrunīgi, šovmeņi, klaigātāji
  - Nodarbojas ar «dāsnu solījumu populistisku bārstīšanu», mobilizē ar «tukšiem solījumiem».
  - Vēlētāji riskē kļūt par «populistiski noskaņotiem vientiešiem»
- Žurnālisti nemēģina meklēt un skaidrot populisma ideoloģiskos, ekonomiskos un kultūras cēloņsakarību aspektus.

Galvenie rezultāti (II)

- «*MK-Latvija*» publikāciju autori veido sensacionālus, tabloīdu tipa virsrakstus, kas saturā tiek apgāzti ar attiecīgo jomu ekspertu skaidrojumiem un analīzi.
- Vairāku nedēļu garumā publicētas apmaksātās partijas «Suverēnā vara» priekšvēlēšanu reklāmas.
  - Pretnostatījums «tauta (sociālās grupas)-pie varas esošie»
- Izklaides materiāli bez autoru norādēm par populārām pasaules vai reģionālā līmeņa sazvērestībām.

Respondentu mediju izvēle un mediju lietotāju atbildes uz jautājumiem par demokrātiskajiem procesiem

Medijs	Politisko zināšanu avots	Piekrīt, ka Latvija ir demokrātiska	Piekrīt, ka partijas jāfinansē no valsts budžeta	Vēlamās partijas 14.Saeimas valdībā
Ir	4,2%	86,4%	70,5%	32,2% JV, 17,2% NA, 15,5% A/P, 14,6% P, 11,6% AS
Diena	4,5%	74,3%	53,8%	23% JV, 17,1% NA, 10,9% AS
Latvijas Avīze	5,8%	71,4%	61,6%	19,1% JV, 13,6% ZZS, 10,3% NA, 10% AS
MK-Latvija (rus)	5,3%	33,3%	35,1%	18,4% S, 12% ZZS, 4,6% LPV
Delfi.lv	42,8%	60,4%	48,2%	13,1% JV, 9,4% ZZS, 6,2% NA, 5,4% A/P

Secinājumi (I)

- Politiskās komunikācijas aktori visai atšķirīgos līmeņos apzinās un konstruē populistu vietu un lomu Latvijas partiju valsts demokrātiskajos procesos.
- Populisms politisko žurnālistu tekstos saistās galvenokārt ar retoriku, taču skaidrojumi un ierobežojošas rīcības mērķi faktiski netiek piedāvāti.
  - “Dienas” un “Sestdienas” publikāciju autori apzināti rēķinās ar politisko populismu kā Latvijas partiju valsts un politisko procesu neatņemamu sastāvdaļu.
- Latviešu valodā rakstošie mediji nemēģina piedāvāt izskaidrojumus un risinājumus dezinformācijas un sazvērestības teoriju efektiem un sekām, kopumā aprobežojoties ar informācijas vides problēmu konstatāciju un aprakstu.

Secinājumi (II)

- “*MK-Latvija*” kā populārākais, krievu valodā iznākošais tabloīda tipa laikraksts būtiski izceļas uz citu drukāto mediju fona ar sensāciju un konfliktu saturošiem virsrakstiem.
  - Laikraksta lasītāji pauž būtiski atšķirīgāku attieksmi jautājumos par demokrātiju un ar politiskajām aktualitātēm saistītajos jautājumos.
- Nepieciešami turpmāki pētījumi par mediju sistēmas lomu šo problēmu kompleksā analīzē, kā arī par Latvijas partiju valsts tuvināšanu partiju demokrātijas statusam, stabilitātei un veikspējai.

Rekomendācijas

- Latvijas medijiem redakcijās būtu jāveicina izglītības un zināšanu līmenis par politisko komunikāciju un politisko kultūru.
- Redakcijām jāaudzē analītiskā kapacitāte, lai spētu veidot dziļākus politisko notikumu izskaidrojumus, neapskatot tos tikai ikdienas domāšanas līmenī.
  - Pasaules problēmas un notikumus skaidrot kontekstā ar Latvijas partiju valsts iekšpolitiskajām norisēm.
- Pētniekiem vēlams veikt salīdzinošos pētījumus par Baltijas valstu mediju sistēmu, mediju politikām un politisko komunikāciju.

Paldies par uzmanību!

Jautājumiem:
Ojars.Skudra@lu.lv
vai
Martins.Pricins@lu.lv

